

แนวทางการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

ประเด็น	สาระสังเขป
๑. สภาพปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา	สหรัฐอเมริกา ได้รายงานการจัดอันดับสถานการณ์คุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศไทย ภายใต้กฎหมายการค้าสหรัฐฯ มาตรา ๓๐๑ พิเศษ จากบัญชี PWL (Priority Watch List / กลุ่มประเทศที่ไม่ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา อย่างเพียงพอ และมีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในระดับสูง) เป็นกลุ่ม WL (Watch List / กลุ่มประเทศ ที่ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา อย่างเพียงพอ และมีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในระดับต่ำ)
๒. สรุปสาระสำคัญของข้อกฎหมาย	๒.๑ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา ๖ งานอันมีลิขสิทธิ์ ได้แก่ งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรม นาฏกรรม ศิลปกรรม ดนตรีกรรม โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ สิ่งบันทึกเสียง งานแพร่เสียงแพร่ภาพ หรืองานอื่นใดในแผนกวรรณคดี แผนกวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะของผู้สร้างสรรค์ไม่ว่างานดังกล่าวจะแสดงออกโดยวิธีหรือรูปแบบอย่างใด ๒.๒ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้ "เครื่องหมาย" หมายความว่า ภาพถ่าย ภาพวาด ภาพประดิษฐ์ ตรา ชื่อ คำ ข้อความ ตัวหนังสือ ตัวเลข ลายมือชื่อ กลุ่มของสี รูปร่างหรือรูปทรงของวัตถุ เสียง หรือสิ่งเหล่านี้ อย่างหนึ่งหรือหลายอย่างรวมกัน "เครื่องหมายการค้า" หมายความว่า เครื่องหมายที่ใช้ หรือจะใช้เป็นที่หมายหรือเกี่ยวข้องกับสินค้าเพื่อแสดงว่าสินค้าที่ใช้ เครื่องหมายของเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น แตกต่างกับสินค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่น หรือหมายความว่าถึง เครื่องหมายการค้าเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งบอกความเป็นตัวตนของสินค้า ของคุณนั่นเอง ๒.๓ พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ "สิทธิบัตร" หมายความว่า หนังสือสำคัญที่ออกให้ เพื่อคุ้มครองการประดิษฐ์หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ ฯลฯ ซึ่งหมายความว่าถึง ไม่ว่าเราจะคิดค้นสูตรอาหารหรือประดิษฐ์อะไร ขึ้นมาก็ตาม หากเราต้องการที่จะคุ้มครองสูตรหรือกระบวนการผลิต ของเราก็สามารถนำสูตรหรือกระบวนการผลิตนั้นไปจดสิทธิบัตร เพื่อให้เกิดความคุ้มครองได้

ประเด็น	สาระสังเขป
๒. สรุปสาระสำคัญของข้อกฎหมาย (ต่อ)	๒.๔ พระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๕ (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ "ความลับทางการค้า" หมายความว่า ข้อมูลการค้าที่ยังไม่รู้จักกันโดยทั่วไป หรือยังเข้าถึงไม่ได้ในหมู่บุคคลซึ่งโดยปกติแล้วต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูลดังกล่าว โดยเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เนื่องจากการเป็นความลับ และเป็นข้อมูลที่ผู้ควบคุมความลับทางการค้าได้ใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อรักษาไว้เป็นความลับ ซึ่งหมายความถึง ความลับทางการค้าอาจอยู่ในรูปแบบของสูตร วิธีการ กรรมวิธี การออกแบบ เครื่องมือแบบแผน หรือการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่ใช้ในการทำธุรกิจเพื่อเพิ่มความได้เปรียบเหนือคู่แข่งหรือกลุ่มลูกค้า
๓. แนวทางการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา	๓.๑ จัดตั้งศูนย์ประสานการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยมีอำนาจหน้าที่ประสานการปฏิบัติกับ กอ.รมน. และกระทรวงพาณิชย์ รวมทั้งบูรณาการป้องกันและปราบปรามร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเขตกรุงเทพมหานคร และประสานการปฏิบัติกับพนักงานฝ่ายปกครองในเขตท้องที่ภูมิภาค ๓.๒ ร่วมกับ กอ.รมน. และกระทรวงพาณิชย์ (กรมทรัพย์สินทางปัญญา) กำหนดแผนงานการขับเคลื่อนนโยบายและมาตรการการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในอำนาจหน้าที่ของพนักงานฝ่ายปกครอง ๓.๓ จัดตั้งชุดปฏิบัติการพิเศษสนับสนุนการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของจังหวัด/อำเภอ/ตำบล/หมู่บ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๓.๔ รายงานผลการดำเนินงานที่รวดเร็ว ถูกต้อง มีการจัดทำข้อมูลอย่างเป็นระบบ
๔. การใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม	๔.๑ มาตรการการรับแจ้งข้อมูล/เบาะแส ๔.๑.๑ ใช้กลไกการรับแจ้งข้อมูล/เบาะแสการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ผ่านเครือข่ายศูนย์ดำรงธรรมจังหวัดและอำเภอ รวมทั้งศูนย์ดำรงธรรมกระทรวงมหาดไทย (สาขาวิงไชยา) โดยมีพนักงานฝ่ายปกครองเตรียมพร้อมในการรับแจ้งข้อมูล/เบาะแสจากเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา ๔.๑.๒ กำชับให้ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตรวจตราพื้นที่ที่มีความเสี่ยงในการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และรายงานให้จังหวัดและกรมการปกครองทราบ

ประเด็น	สาระสังเขป
	๔.๒ มาตรการป้องกัน ๔.๒.๑ ทำความเข้าใจและจัดทำบันทึกข้อตกลง (MOU) กับผู้ประกอบการซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ให้เช่า เช่น เจ้าของศูนย์การค้า เจ้าของตลาด เป็นต้น โดยหากมีกรณีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในพื้นที่ให้เช่า เจ้าของพื้นที่ให้เช่าอาจต้องมีส่วนรับผิดชอบในการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญานั้นด้วย ๔.๒.๒ ให้จังหวัด/อำเภอ ที่มีแนวเขตติดกับประเทศเพื่อนบ้าน กำหนดมาตรการป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา บริเวณท่าเรือ ท่าอากาศยาน แนวชายแดนและเส้นทางเดินทางเข้าพื้นที่ชั้นใน โดยจัดตั้งจุดตรวจ/จุดสกัด ตามเส้นทางต่าง ๆ ที่คาดว่าจะมีการลักลอบขนสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งสกัดกั้นการเดินทางเข้าออกบริเวณช่องทางธรรมชาติ ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางทะเล และอาจกำหนดแนวทางการสืบสวนแหล่งผลิต/เก็บรักษา เพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ว่าจะเป็นความผิดลิขสิทธิ์หรือความผิดเครื่องหมายการค้า ตลอดจนการสืบสวนหาผู้ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญารายใหญ่ ทั้งนี้ ให้บูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เช่น สำนักงานพาณิชย์จังหวัด ตำรวจภูธรจังหวัด/สถานีตำรวจภูธรในพื้นที่ กอ.รมน.ในพื้นที่ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง สำนักงานสรรพสามิตพื้นที่ หรือด่านศุลกากรพื้นที่ เป็นต้น ๔.๓ มาตรการปราบปราม ๔.๓.๑ ให้พนักงานฝ่ายปกครองดำเนินการตรวจสอบ/ปราบปราม เพื่อลดและจัดการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในท้องตลาดตามข้อมูล/เบาะแสที่ได้รับแจ้ง และสามารถขอสนับสนุนชุดปฏิบัติการพิเศษ กรมการปกครองดำเนินการร่วมการจับกุม/ดำเนินคดีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ๔.๓.๒ เอาผิดเจ้าของพื้นที่ที่จงใจ สนับสนุน หรือปล่อยปละละเลย ให้มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในพื้นที่ของตน ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติงานต้องพิจารณาว่าการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดตรวจพบหรือดำเนินการตามกฎหมาย เป็นการกระทำความผิดประเภทใด เป็นความผิดต่อส่วนตัว หรืออาญาแผ่นดิน ๔.๓.๓ ความผิดฐานละเมิดลิขสิทธิ์ เป็นความผิดต่อส่วนตัวของผู้เสียหาย การเริ่มต้นคดีจะต้องมีคำร้องทุกข์ผู้เสียหายและเป็นคดีที่สามารถยอมความได้ ดังนั้น การจับกุมดำเนินคดีผู้กระทำความผิดจะต้องมีการยื่นคำร้องทุกข์เสียก่อนจึงจะสามารถดำเนินคดีได้ ตัวอย่าง พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ ให้นิยามคำว่า “ผู้สร้างสรรค์” หมายความว่า ผู้ทำหรือผู้ก่อให้เกิดงานสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ โดยความริเริ่มของตนเอง มิใช่การลอกเลียนแบบของจริงจากธรรมชาติ หรือลอกเลียนแบบงานของผู้อื่น ทั้งที่ปรากฏเป็นรูปร่างหรือภาพถ่าย

งานที่โจทก์อ้างว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์ตามฟ้องนั้น เป็นงานที่เกิดจากการถอดรูปแบบมาจากของจริงตามธรรมชาติบ้าง ลอกเลียนจากงานของผู้อื่นบ้าง จึงมีฟ้องงานที่โจทก์สร้างสรรค์หรือริเริ่มด้วยตนเอง

๔.๓.๔ ความผิดฐานละเมิดเครื่องหมายการค้า เป็นความผิดอาญาแผ่นดินและถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายด้วย ดังนั้น ขั้นตอนการปฏิบัติสามารถดำเนินการได้ ๒ วิธี กล่าวคือ (๑) ผู้เสียหายร้องทุกข์ (๒) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการเองเมื่อพบการกระทำความผิดหรือมีบุคคลอื่นใดกล่าวโทษหรือร้องเรียน จึงไม่สามารถที่จะประนีประนอมยอมความได้

ตัวอย่างเช่น จำเลยเป็นผู้ประกอบการใช้ชื่อผลิตภัณฑ์ซึ่งเขียนด้วยตัวอักษรเดียวกัน แต่เป็นคนละประเภทหรือชนิดเดียวกัน ซึ่งพิจารณาจากส่วนประกอบของเครื่องหมายการค้า จะเห็นความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาโดยรวมทั้งหมดจะเห็นว่าคล้ายคลึงกันมาก เพราะมีรูปสัญลักษณ์อย่างเดียวกันซึ่งเป็นสาระสำคัญของเครื่องหมาย แม้เป็นสินค้าคนละชนิด กันนับว่าเป็นสินค้าเจ้าของเดียวกันกับโจทก์

๔.๓.๕ ความผิดเกี่ยวกับกฎหมายสิทธิบัตรหรือกฎหมายความลับทางการค้า ต้องพิจารณาฐานความผิดเป็นเรื่อง ๆ ไป เพราะความผิดบางฐานเป็นความผิดต่อส่วนตัว ส่วนความผิดในบางฐานเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน

ตัวอย่าง (กฎหมายสิทธิบัตร) พิจารณาจาก ๓ หลักสำคัญ (๑) เป็นการประดิษฐ์ขึ้นใหม่ (๒) เป็นการประดิษฐ์ที่มีขึ้น การประดิษฐ์สูงขึ้น (๓) เป็นการประดิษฐ์ที่สามารถประยุกต์ในทางอุตสาหกรรม

* ในการปฏิบัติหน้าที่หากพบงานใดที่มีหรือพบเห็นได้ทั่วไป และมีการจดสิทธิบัตรไว้แล้ว และไม่เข้าหลักเกณฑ์ ๓ ข้อข้างต้น ย่อมสันนิษฐานได้ว่ากระทำการละเมิดสิทธิบัตร

(ในทางปฏิบัติเป็นไปได้น้อยที่พบการกระทำผิดและสามารถวิเคราะห์ได้ด้วยตัวของเจ้าหน้าที่ จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญหรือเจ้าของสิทธิบัตรเป็นผู้พิสูจน์ เนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยตาเปล่า ต้องมีวิธีการในการตรวจสอบ)

ตัวอย่าง (กฎหมายความลับทางการค้า) มาตรา ๓ บัญญัตินิยามของความลับทางการค้าว่า "ข้อมูลการค้าซึ่งยังไม่รู้จักกันโดยทั่วไป หรือยังเข้าถึงไม่ได้ในหมู่บุคคลซึ่งโดยปกติแล้วต้องเกี่ยวข้องกับข้อมูลดังกล่าว โดยเป็นข้อมูลที่มีประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เนื่องจากเป็นความลับ และเป็นข้อมูลที่ผู้ควบคุมความลับทางการค้าได้ใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อรักษาไว้เป็นความลับ" โจทก์จึงมีหน้าที่นำสืบว่าข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อ ที่อยู่ และราคาค่าจ้างขนส่งตามฟ้องที่โจทก์กล่าวอ้างว่าเป็นความลับทางการค้า มีลักษณะครบถ้วนที่จะเป็นความลับทางการค้าตามที่มาตรา ๓ กำหนดไว้ การที่พนักงานบริษัทโจทก์คนอื่นนอกเหนือจากจำเลยที่ ๒ สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อ ที่อยู่ และราคาค่าจ้างขนส่งทั้งที่เป็นเอกสาร และ

เป็นข้อมูลในเครื่องคอมพิวเตอร์แสดงว่าโจทก์ไม่ได้ใช้มาตรการที่เหมาะสมเพื่อรักษาข้อมูลไว้เป็นความลับ ข้อมูลเกี่ยวกับรายชื่อที่อยู่ และราคาจำนองส่งตามฟ้องโจทก์ จึงไม่ใช่ความลับทางการค้า ตาม พ.ร.บ.ความลับทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๕ มาตรา ๓ (ในทางปฏิบัติ เจ้าหน้าที่นั้นไม่สามารถทราบได้เลยว่าข้อมูลที่เป็นความลับทางการค้ามีอะไรบ้าง เจ้าของข้อมูลที่เป็นความลับทางการค้าเท่านั้นที่ทราบ คดีประเภทนี้จึงจะทราบต่อเมื่อมีการร้องทุกข์จากเจ้าของข้อมูลเท่านั้น)

ดังนั้น ในทางปฏิบัติพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ควรปฏิบัติงานร่วมกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัดในพื้นที่ ในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบกฎหมายว่าด้วยทรัพย์สินทางปัญญาโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นคดีเกี่ยวกับกฎหมายลิขสิทธิ์ เครื่องหมายการค้า สิทธิบัตร หรือกฎหมายความลับทางการค้า และในการดำเนินการควรให้ผู้เสียหายที่เป็นเจ้าของสิทธิ หรือเป็นตัวแทนผู้รับมอบอำนาจ เข้าร่วมปฏิบัติงานด้วย เพื่อช่วยในการตรวจสอบและนำสืบค่าของกลาง เพราะผู้เสียหายที่เป็นเจ้าของสิทธิย่อมรู้ดีว่าสินค้าใดเป็นสินค้าที่เป็นความผิดละเมิดต่อผู้เสียหาย อย่างไรก็ตาม ในกรณีปรากฏข้อเท็จจริงชัดเจนด้วยความรู้ความชำนาญของพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ว่าสินค้าที่ตรวจพบเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนไว้แล้วในราชอาณาจักร ก็สามารถตรวจค้นจับกุมดำเนินคดีตามกฎหมายได้

อนึ่ง ตัวแทนผู้รับมอบอำนาจไม่ว่าในความผิดฐานใดของคดีเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา จะต้องเป็นหนังสือฉบับจริงเท่านั้น จึงจะสามารถได้สิทธิแทนผู้มีสิทธิได้

หมายเหตุ - การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานหากต้องการติดต่อ สอบถาม ขอคำแนะนำ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงในพื้นที่ สามารถติดต่อได้ทางช่องทาง ต่อไปนี้

- ส่วนภูมิภาค ติดต่อกับสำนักงานพาณิชย์จังหวัด กลุ่มกำกับดูแลและพัฒนาเศรษฐกิจการค้า

- ส่วนกลาง ติดต่อ ศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ ๓ (ศปป.๓) กอ.รมน. ติดต่อ ๐๒ ๒๔๑ ๒๐๕๑ - ๕๖ หรือ กรมทรัพย์สินทางปัญญา กองป้องกันและระงับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ติดต่อ สายด่วน ๑๓๖๘ หรือ ๐๒ ๕๔๗ ๕๖๕๑

๔.๔ มาตรการรณรงค์ประชาสัมพันธ์

๔.๔.๑ รณรงค์ให้ผู้ประกอบการซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ให้เข้ากำหนดเงื่อนไขให้เช่าพื้นที่โดยห้ามมิให้มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาโดยเด็ดขาด

๔.๔.๒ ประชาสัมพันธ์/แจ้งเตือน ให้ผู้ประกอบการตระหนักและเกิดจิตสำนึกในการร่วมกันต่อต้านการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา